

Tisdagen den
29 januari 1980

Tisdagen den 29 januari

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollen för den 18 och 21 innevarande månad.

*Om åtgärder för
att förhindra en
koncentration av
seriemarknaden*

§ 2 Om åtgärder för att förhindra en koncentration av seriemarknaden

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM erhöll ordet för att besvara *Eva Hjelmströms* (vpk) den 16 januari anmälda fråga, 1979/80:266, och anförde:

Herr talman! Eva Hjelmström har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att söka förhindra en ytterligare koncentration av seriemarknaden i landet.

Den grundläggande principen vid bedömningen av denna och liknande frågor bör vara en strävan att främja mångfald och kvalitet. När det gäller serier har jag tidigare i olika sammanhang betonat vikten av att stödja en inhemsk kvalitetsproduktion. I dag finns vissa möjligheter till detta inom ramen för det statliga litteraturstödet och stödet till kulturtidskrifter. Vidare kan stöd utgå till utvecklingsarbete inom ramen för de bidrag och stipendier som fördelas av konstnärsnämnden och styrelsen för Sveriges författarfond. Dessutom finns en särskild stödordning för att underlätta startandet av och verksamheten för mindre förlag.

En koncentration inom förlagsbranschen kan naturligtvis, som Eva Hjelmström påpekar, i vissa situationer leda till en begränsning av yttrandefriheten. Den kan i andra fall leda till att en nedläggningshotad produktion räddas, helt eller delvis. När det gäller negativa verkningar av en förlagskoncentration eller andra sammanslagningar inom massmediebranschen finns i dag knappast några möjligheter att ingripa av yttrandefrihetsskäl. Det var mot den bakgrunden som massmediekoncentrationsutredningen tillsattes. Utredningen kommer enligt vad jag erfarit att avge sitt betänkande under året, vilket kommer att ge anledning till en grundlig debatt kring dessa frågor.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag tackar Jan-Erik Wikström för svaret på min fråga. Jag tycker emellertid att han gör det litet väl enkelt för sig.

Bakgrunden är väl känd. Bonnierkoncernen håller på att erövra än mer av barnkulturen genom att köpa upp ett av de tre återstående serieförlagen i Norden. Samtidigt som riksdagen säger sig värna om yttrandefriheten

*Om åtgärder för
att förhindra en
koncentration av
seriemarknaden*

beskärs i praktiken densamma. Att vi skall värna om yttrandefriheten är ett av de kulturpolitiska mål som en helt enig riksdag har antagit.

Jan-Erik Wikström säger i svaret att vi skall främja mångfalden. Men det klingar falskt, när mångfalden försvinner i dessa jättars stora gap.

Utbildningsministern hänvisar också till ett alternativt utbud. Ett sådant har också börjat komma, men det är fortfarande bara en droppe i det kommersiella hav som huvudsakligen består av Disneyprodukter, Stålmän och Fantomer.

Jan-Erik Wikström och jag har tidigare diskuterat hur vi skall komma till rätta med kommersialiseringen inom barnkulturområdet. Enligt vpk:s uppfattning är det inte tillräckligt med stöd till alternativen, även om det är nog så väsentligt och nödvändigt. Vi har sagt att det också krävs att man på andra sätt tar itu med det kommersiella utbud som i huvudsak präglas av våld och kvinnoförtryck.

Utbildningsministern hänvisar i slutet på svaret till massmediekoncentrationsutredningen och till att den under året skall lägga fram sitt betänkande. Men då är det, herr talman, redan för sent. Då återstår två stora förlag i hela Skandinavien. Jag kan inte undgå att bekymrat fråga mig vad Jan-Erik Wikström hade sagt om motsvarande sak hade skett inom andra massmedieområden, om det t. ex. hade gällt två stora tidningsföretag. Är det på grund av att detta utbud huvudsakligen riktar sig till barn och ungdom som denna begränsning i yttrandefriheten kan accepteras?

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Jag har inte accepterat någon begränsning av marknaden eller utbudet. Jag har talat om de instrument som f. n. står till förfogande, och det är framför allt stöd till alternativ serieproduktion. Därutöver ges det inte så många möjligheter f. n., och det kan man kanske i och för sig beklaga. Jag antyder i svaret att ett alternativ ju också kan vara att detta förlag säljs till något förlag utomlands. Det aktuella förlaget som bjuds ut till försäljning är ju egentligen ägt av ett danskt företag, som har dotterföretag i Tyskland och Sverige. Jag betraktar det ändå som bättre om förlaget i fortsättningen kan drivas med svensk ägare än att det råkar i händerna på en utländsk ägare.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Det sista kan jag i och för sig instämma i, nämligen att man inte vill att de stora multinationella amerikanska och japanska serieförlagen skall köpa upp ytterligare företag i Norden. Men det hindrar ju inte att grundproblemet kvarstår – här har skett och sker en väldigt snabb koncentration inom seriebranschen. Och det är inte tillräckligt att bara ge stöd – detta är dessutom ett mycket litet stöd – till alternativ produktion. Det krävs också att man sätter stopp för de här företagens uppköp av andra företag, innan det är för sent. Men jag får uppfatta utbildningsministerns uttalande som så, att massmediekoncentrationsutredningen ändå kommer att lägga fram ett sådant förslag som möjliggör att man förhindrar ytterligare koncentrationstendenser inom branschen.

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Jag är inte alldeles underkunnig om vad utredningen kommer att föreslå, men dess uppdrag är i varje fall att granska dessa problem och se efter vilka åtgärder man eventuellt kan vidta för att råda bot på de aktuella tendenserna.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 3 Proposition 1979/80:100 med förslag till statsbudget för budgetåret 1980/81 hänvisades till utskott enligt följande:

Statsbudget för budgetåret 1980/81	Finansutskottet
Bil. 1 Finansplanen	Finansutskottet
Bil. 2 Budgetförslaget	Finansutskottet
Bil. 3 För flera huvudtitlar gemensamma frågor med undantag för punkt 10 Modernisering av det statliga budgetsystemet	Arbetsmarknadsutskottet
Bil. 4 Kungl. hov- och slottsstaterna	Finansutskottet
Bil. 5 Justitiedepartementet med undantag för punkterna	Justitieutskottet
G 2 Fideikommissnämnden	Lagutskottet
G 3 Centralnämnden för fastighetsdata	Civilutskottet
G 4 Datainspektionen	Konstitutionsutskottet
G 7 Bokföringsnämnden	Lagutskottet
H 4-5 Stöd till politiska partier – Vissa kostnader i anledning av allmänna val	Konstitutionsutskottet
Bil. 6 Utrikesdepartementet	Utrikesutskottet
Bil. 7 Försvarsdepartementet	Försvarsutskottet
Bil. 8 Socialdepartementet med undantag för	Socialutskottet
Litt. B Allmän försäkring m. m. och punkt	Socialförsäkringsutskottet
C 3 Bidrag till föräldraförsäkringen	Socialförsäkringsutskottet
Bil. 9 Kommunikationsdepartementet	Trafikutskottet
Bil. 10 Ekonomidepartementet med undantag för punkterna	Finansutskottet
B 9-11 Bankinspektionen – Statens krigsförsäkringsnämnd m. m.	Näringsutskottet

Nr 72

Tisdagen den
29 januari 1980

*Om åtgärder för
att förhindra en
koncentration av
seriemarknaden*

Bil. 11	Budgetdepartementet	Finansutskottet
	med undantag för	
	Litt. C Skatte- och kontrollväsen	Skatteutskottet
	Litt. F Statlig personalpolitik	
	m. m.	Arbetsmarknadsutskottet
	samt punkterna	
	G 3-5 Nämnden för samhällsinfor- mation: Förvaltningskost- nader – Viss informations- verksamhet	Konstitutionsutskottet
	G 7-10 Bidrag till vissa internatio- nella byråer och organisa- tioner m. m. – Exportkre- ditbidrag	Skatteutskottet
	G 11-13 Kostnader för vissa näm- der m. m. – Förberedelser för omlokalisering av statlig verksamhet	Arbetsmarknadsutskottet
Bil. 12	Utbildningsdepartementet	Utbildningsutskottet
	med undantag för punkterna	
	B 1-20 Statens kulturråd: Förvalt- ningskostnader – Filmstöd	Kulturutskottet
	och avsnittet Radio och television	Kulturutskottet
	B 21-24 Presstödsnämnden – Stöd till organisationstidskrifter	Konstitutionsutskottet
	B 25 Stöd till kulturtidskrifter	Kulturutskottet
	B 26 Stöd till tidningar på andra språk än svenska	Konstitutionsutskottet
	B 27-76 Litteraturstöd – Organisa- tionsstöd till vissa nykter- hetsorganisationer m. fl.	Kulturutskottet
	E 1 Sveriges Utbildnings-Radio AB	Kulturutskottet
	Litt. F Studiestöd m. m.	Socialförsäkringsutskottet
	Litt. G Internationellt-kulturellt samarbete	Kulturutskottet
Bil. 13	Jordbruksdepartementet	Jordbruksutskottet
	med undantag för	
	Litt. I Idrott	Kulturutskottet
Bil. 14	Handelsdepartementet	Näringsutskottet
	med undantag för punkt	
	A 6 Nordiska ministerrådets allmänna budget	Utrikesutskottet
	Litt. F Ekonomiskt försvar	Försvarsutskottet
	Litt. G Tullverket	Skatteutskottet

Bil. 15	Arbetsmarknadsdepartementet	Arbetsmarknadsutskottet
	med undantag för punkterna	
	C 1-2 Arbetarskyddsstyrelsen -	
	Yrkesinspektionen	Socialutskottet
Bil. 16	Bostadsdepartementet	Civilutskottet
Bil. 17	Industridepartementet	Näringsutskottet
	med undantag för	
	Litt. A 6 Åtgärder i etableringsfräm-	
	jande syfte i vissa län	Arbetsmarknadsutskottet
	Litt. C Regional utveckling	Arbetsmarknadsutskottet
Bil. 18	Kommundepartementet	Civilutskottet
	med undantag för	
	Litt. C Kyrkliga ändamål	Kulturutskottet
Bil. 19	Riksdagen och dess verk m. m. . . .	Konstitutionsutskottet
	med undantag för punkterna	
	D 1-4 Riksgäldskontoret	Finansutskottet
	D 6 Riksdagens revisorer och	
	deras kansli	Finansutskottet
Bil. 20	Räntor på statsskulden, m. m.	Finansutskottet
Bil. 21	Oförutsedda utgifter	Finansutskottet
Bil. 22	Beredskapsbudget för totalförsvaret	Försvarsutskottet

Nr 72

Tisdagen den
29 januari 1980

Proposition 1979/80:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1979/80 hänvisades till utskott enligt följande:

Bil. 1	Justitiedepartementet	Justitieutskottet
Bil. 2	Socialdepartementet	Socialutskottet
Bil. 3	Utbildningsdepartementet	Utbildningsutskottet
	med undantag för punkt 1 Stöd till	
	dagspressen	Konstitutionsutskottet
Bil. 4	Jordbruksdepartementet	Jordbruksutskottet
	med undantag för punkt 5 Stöd till	
	idrotten: Anläggningsstöd m. m. . . .	Kulturutskottet
Bil. 5	Handelsdepartementet	Försvarsutskottet
	med undantag för punkt 1 Patent-	
	och registreringsverket	Lagutskottet
Bil. 6	Arbetsmarknadsdepartementet	Arbetsmarknadsutskottet
Bil. 7	Bostadsdepartementet	Civilutskottet
Bil. 8	Industridepartementet	Näringsutskottet
Bil. 9	Kommundepartementet	Civilutskottet

Motionerna

- 1979/80:1038–1059 till konstitutionsutskottet
1979/80:1060–1069 till finansutskottet
1979/80:1070–1110 till skatteutskottet
1979/80:1111–1123 till justitieutskottet
1979/80:1124 och 1125 till lagutskottet
1979/80:1126–1135 till utrikesutskottet
1979/80:1136–1146 till försvarsutskottet
1979/80:1147–1150 till socialförsäkringsutskottet
1979/80:1151 till jordbruksutskottet
1979/80:1152–1187 till socialförsäkringsutskottet
1979/80:1188–1228 till socialutskottet
1979/80:1229–1273 till kulturutskottet
1979/80:1274–1328 till utbildningsutskottet
1979/80:1329–1367 till trafikutskottet
1979/80:1368 yrkandena 1 och 2 till trafikutskottet
yrkande 3 till arbetsmarknadsutskottet
1979/80:1369 och 1370 till trafikutskottet
1979/80:1371–1397 till jordbruksutskottet
1979/80:1398–1454 till näringsutskottet
1979/80:1455–1492 till arbetsmarknadsutskottet
1979/80:1493–1523 till civilutskottet
1979/80:1524 till skatteutskottet
1979/80:1525 till socialförsäkringsutskottet
1979/80:1526 till socialutskottet
1979/80:1527 till skatteutskottet
1979/80:1528 till utbildningsutskottet
1979/80:1529 till socialutskottet
1979/80:1530 till socialförsäkringsutskottet
1979/80:1531 till kulturutskottet
1979/80:1532 till lagutskottet
1979/80:1533 till utbildningsutskottet
1979/80:1534 till kulturutskottet
1979/80:1535 till utbildningsutskottet
1979/80:1536 till kulturutskottet
1979/80:1537 till trafikutskottet
1979/80:1538 till skatteutskottet
1979/80:1539 till näringsutskottet
1979/80:1540 till trafikutskottet
1979/80:1541 till skatteutskottet
1979/80:1542 till näringsutskottet
1979/80:1543 till trafikutskottet
1979/80:1544 till näringsutskottet
1979/80:1545 till civilutskottet
1979/80:1546 till näringsutskottet

1979/80:1547 till utbildningsutskottet
1979/80:1548 till trafikutskottet
1979/80:1549 till arbetsmarknadsutskottet
1979/80:1550 till näringsutskottet
1979/80:1551 till civilutskottet
1979/80:1552 till jordbruksutskottet
1979/80:1553 till civilutskottet
1979/80:1554 till skatteutskottet
1979/80:1555 till näringsutskottet
1979/80:1556–1569 till konstitutionsutskottet
1979/80:1570 till civilutskottet
1979/80:1571 till finansutskottet
1979/80:1572 till försvarsutskottet
1979/80:1573 till finansutskottet
1979/80:1574–1599 till skatteutskottet
1979/80:1600–1606 till justitieutskottet
1979/80:1607–1618 till lagutskottet
1979/80:1619–1626 till utrikesutskottet
1979/80:1627–1631 till försvarsutskottet
1979/80:1632–1643 till socialförsäkringsutskottet
1979/80:1644–1670 till socialutskottet
1979/80:1671–1689 till kulturutskottet
1979/80:1690–1726 till utbildningsutskottet
1979/80:1727–1748 till trafikutskottet
1979/80:1749–1764 till jordbruksutskottet
1979/80:1765–1790 till näringsutskottet
1979/80:1791–1811 till arbetsmarknadsutskottet
1979/80:1812 yrkande 1 till trafikutskottet
 yrkandena 2–4 till arbetsmarknadsutskottet
1979/80:1813–1821 till arbetsmarknadsutskottet
1979/80:1822–1839 till civilutskottet
1979/80:1840 till finansutskottet
1979/80:1841 till skatteutskottet
1979/80:1842 till socialförsäkringsutskottet
1979/80:1843 till trafikutskottet
1979/80:1844 till näringsutskottet
1979/80:1845 till arbetsmarknadsutskottet
1979/80:1846 till civilutskottet
1979/80:1847 till arbetsmarknadsutskottet
1979/80:1848 till trafikutskottet
1979/80:1849 till näringsutskottet
1979/80:1850 till finansutskottet
1979/80:1851 till jordbruksutskottet
1979/80:1852 till näringsutskottet
1979/80:1853 till finansutskottet
1979/80:1854 till skatteutskottet

Nr 72

Tisdagen den
29 januari 1980

1979/80:1855 till finansutskottet
1979/80:1856 till näringsutskottet
1979/80:1857 till arbetsmarknadsutskottet
1979/80:1858 till skatteutskottet
1979/80:1859 till socialutskottet
1979/80:1860 till skatteutskottet
1979/80:1861 till justitieutskottet
1979/80:1862 till socialutskottet
1979/80:1863 till näringsutskottet
1979/80:1864 till justitieutskottet
1979/80:1865 till skatteutskottet
1979/80:1866 till lagutskottet
1979/80:1867 till näringsutskottet
1979/80:1868 till socialförsäkringsutskottet
1979/80:1869 till finansutskottet
1979/80:1870 till socialförsäkringsutskottet
1979/80:1871 till socialutskottet
1979/80:1872 till utbildningsutskottet
1979/80:1873 till trafikutskottet
1979/80:1874 till näringsutskottet
1979/80:1875 till arbetsmarknadsutskottet
1979/80:1876 till socialutskottet
1979/80:1877 till arbetsmarknadsutskottet
1979/80:1878 till socialutskottet
1979/80:1879 till skatteutskottet
1979/80:1880 till socialutskottet
1979/80:1881 till civilutskottet
1979/80:1882 till socialutskottet
1979/80:1883 till socialförsäkringsutskottet
1979/80:1884 till trafikutskottet
1979/80:1885 till socialutskottet
1979/80:1886 till finansutskottet
1979/80:1887 till kulturutskottet
1979/80:1888 till arbetsmarknadsutskottet
1979/80:1889 till kulturutskottet
1979/80:1890 till lagutskottet
1979/80:1891 till kulturutskottet
1979/80:1892 till utbildningsutskottet
1979/80:1893 till jordbruksutskottet
1979/80:1894 till skatteutskottet
1979/80:1895 till jordbruksutskottet
1979/80:1896 till lagutskottet
1979/80:1897 till jordbruksutskottet
1979/80:1898 till näringsutskottet
1979/80:1899 till civilutskottet
1979/80:1900 till näringsutskottet

1979/80:1901 och 1902 till arbetsmarknadsutskottet
1979/80:1903 till näringsutskottet

§ 5 Föredrogs och bifölls
Interpellationsframställning 1979/80:126

§ 6 Anmälades och bordlades
Redogörelse
1979/80:2 Riksdagens revisorers verksamhetsberättelse för år 1979

§ 7 Anmälades och bordlades
Motion
1979/80:1904 av *Erik Wärnberg* med anledning av proposition 1979/80:77 om
vissa ändringar i arvs- och gåvobeskattningen av livförsäkringar, m. m.

§ 8 Anmälan av interpellationer

Anmälades och bordlades följande interpellationer som ingivits till
kammarkansliet

den 28 januari

1979/80:127 av *Per Israelsson* (vpk) till jordbruksministern om omhändertagandet av miljöfarligt avfall:

Mängden avfall i samhället, både från hushåll och från industri, har ökat kraftigt under efterkrigstiden. Mängder av engångsförpackningar och uttjänta plastföremål har tillförts avfallet. Visst avfall är emellertid av sådan art att det inte kan få följa med den övriga stora avfallsmängden till kompostering eller förbränning; det miljöfarliga avfallet.

På grundval av den lag om hälso- och miljöfarliga varor, som riksdagen beslutade antaga år 1975, har regeringen utfärdat förordningen om miljöfarligt avfall med full giltighet från den 1 januari 1976. Mängden av detta miljöfarliga avfall har växt inom landet, och det föreligger nu ett akut behov av en behandlingsanläggning för detta avfall. Vi i Sverige måste själva lösa detta problem. Danmark har redan förklarat att man har nog med det egna avfallet och att det är oförsvärligt att – som tidigare skett – sänka det miljöfarliga avfallet i havet.

Omhändertagandet av det miljöfarliga avfallet kan ses som tre led: Avskiljning och första omhändertagande vid de företag där avfallet uppstår, kommunal hämtning och temporär lagring samt intransport till och destruktion i en behandlingsanläggning.

Enligt förordningen om miljöfarligt avfall har företag där miljöfarligt avfall uppkommer skyldighet att lämna uppgift om avfallets art, sammansättning, mängd och hantering. Deklarationer fordras in från myndigheter-

Nr 72

Tisdagen den
29 januari 1980

Anmälan av interpellationer

*Anmälan av inter-
pellationer*

nas sida med jämna mellanrum. Sådana deklarationsomgångar har genomförts åren 1976 och 1978 och kommer att genomföras år 1980. Under budgetåret 1980/81 kommer det att genomföras en informationskampanj för introduktion av ett nytt märkningssystem för kemiska produkter. Vidare skall information ges om den fortsatta uppbyggnaden av produktregistret. För detta registers fortsatta uppbyggnad kommer det stegvis att begäras in alltmer detaljerad information om hälso- och miljöfarliga varor. Det är ute i företagen som den primära kändedomen finns om det miljöfarliga avfallet. Det är därför av synnerlig vikt att företagen verkligen håller noga reda på sitt miljöfarliga avfall och genomför riktig och varaktig märkning i enlighet med gällande anvisningar. Även om företagen skulle genomföra dessa uppgifter väl – vilket hittills långt ifrån alltid varit fallet – måste SAKAB ha de analysresurser som behövs för att kunna fastställa den kemiska sammansättningen hos allt miljöfarligt avfall.

Riksdagen beslutade år 1975 att ansvaret för insamlingen av det miljöfarliga avfallet skall ligga på kommunerna. Transport av miljöfarligt avfall får utföras endast av kommun eller av den som fått särskilt tillstånd av länsstyrelse. Det pågår nu en uppbyggnad av kommunernas resurser för att kunna utvidga renhållningsansvaret till att omfatta också denna typ av avfall. Tyvärr är de flesta kommuners ekonomi hårt ansträngd. Statsmakterna har beslutat att lägga på kommunerna denna nya uppgift. Det ter sig därför naturligt att staten också ekonomiskt stödjer kommunerna så att de på ett fullt godtagbart sätt kan lösa denna nya uppgift.

Samtidigt som det är viktigt att det miljöfarliga avfallet tas om hand på ett från miljösynpunkt bra sätt är det också viktigt att inte produktionen av sådant avfall på något sätt uppmuntras. Det måste utgöra en kostnadsbelastning för företagen att frambringa miljöfarligt avfall.

Någon central destruktions- och återvinningsanläggning för miljöfarligt avfall har ännu inte blivit uppförd. Fördröjningen beror främst på att ingen kommun i landet egentligen vill ha den tilltänkta anläggningen. Nu har det också visat sig att uppsamlingscentraler för miljöfarligt avfall inte heller är välkomna i någon kommun i landet. Kommunernas ledningar och, i åtminstone ett fall, också länsstyrelse har rättat sina ställningstaganden efter starka lokala folkopinioner. Hänsynstaganden till miljöopinioner är självklart positivt ur demokratisk synpunkt. Men frågan om en behandlingsanläggning för miljöfarligt avfall måste ändå lösas så snart som möjligt. Det är därför helt nödvändigt att de miljövärdande statliga myndigheterna tillsammans med SAKAB slutprojekterar en behandlingsanläggning. Projektledningen måste i förväg kunna bevisa att anläggningen kommer att få så små miljöstörande utsläpp att den på den grunden kan lokaliseras till vilken kommun som helst i landet. Vid störningar i driften måste det finnas en buffert, mellan själva anläggningen och omgivningen, som fångar upp tillfälliga utsläpp för senare omhändertagande. Det gäller också att få en anläggning som blir så allsidigt användbar som möjligt och som redan från början är planerad för framtida utbyggnad. Om det befinnas lämpligast att samla all destruktion av miljöfarligt avfall i landet till en anläggning så måste

också detta innebära att man dit koncentrerar det tekniskt-vetenskapliga kunnande som är relevant. Det är också viktigt att det inte bara kommer att handla om destruktion utan också om återvinning av kemikalier som kan komma till nyttig användning.

När behandlingsanläggningen för miljöfarligt avfall är färdigprojekterad måste den lokaliseras till någon kommun i landet. När regeringen preliminärt bestämt sig för lokalisering måste vederbörlig miljövärdande myndighet tillsammans med SAKAB bevisa för den lokala befolkningen att det inte finns anledning att från miljösynpunkt motsätta sig dess lokalisering till den egna kommunen. Samma måste f. ö. gälla de regionala uppsamlingscentraler som kommer att behövas även sedan den centrala behandlingsanläggningen för miljöfarligt avfall kommit i drift.

Med stöd av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att få ställa följande frågor till jordbruksministern:

1. Är jordbruksministern beredd medverka till att de miljöstörande utsläppen från den tilltänkta centrala behandlingsanläggningen för miljöfarligt avfall blir så små att den från denna synpunkt kan lokaliseras till vilken som helst kommun i landet? •

2. Är det möjligt att ge de regionala uppsamlingscentralerna för miljöfarligt avfall sådan utformning att de kommuner där sådana centraler redan finns eller dit de kan komma att lokaliseras inte har anledning att komma med erinringar från miljösynpunkt?

3. Är jordbruksministern beredd medverka till att landets kommuner ges ekonomisk kompensation för den nya uppgift de förelagts av staten vad gäller omhändertagande av miljöfarligt avfall?

den 29 januari

1979/80:128 av *Elisabeth Fleetwood* (m) till statsrådet Britt Mogård om åtgärder för att förbättra lärarnas arbetsmiljö:

Under senare tid har skolans arbetsmiljö för såväl alla i skolan arbetande personalkategorier (skolledare, lärare, lokalvärdare, måltidspersonal m. fl.) som för eleverna stått i centrum för debatten i massmedia och bland allmänheten.

Inledningsvis bör det också framhållas, att de flesta undersökningar visar att relationerna inom och utom skolan *ofta* är bra, att samarbetet lärare-elever *ofta* uppfattas som positivt. Men – och detta är ett alarmerande faktum – en mindre grupp elever är okoncentrerade och störande i sina relationer till både lärare och kamrater. Dessa elever brister i förmåga till social anpassning, i intresse för skolarbetet, i respekt för självklara normer i umgänget människor emellan.

Den negativa arbetsmiljön i skolan har internationella förebilder. Redan under tidigt 1960-tal rapporterades en upptrappning av våldet i amerikanska skolor. Och i europeiska länder har samma utveckling kunnat konstateras.

Tisdagen den
29 januari 1980

*Anmälan av inter-
pellationer*

Under våren 1979 genomfördes bl. a. i Malmö en undersökning, vid vilken 3 000 lärare på grundskola, gymnasium, vuxenutbildning, särskola och musikskola tillfrågades. 75 % besvarade enkätens 70 frågor.

Av dessa ansåg hela 45 % att deras arbete var psykiskt mycket påfrestande. Hälften kände ibland, ofta eller alltid oro och rastlöshet. Var fjärde kände ibland eller ofta ångest. En tredjedel hade sömnsvårigheter.

Genom en annan undersökning, gjord i Västervik 1978/79, framkom arbetsmiljövillkor, som tycks nästan otroliga.

Bullernivån låg under vissa lektioner, framför allt vid undervisning i slöjd, hemkunskap, maskinskrivning, textil och gymnastik på över 85 decibel – en helt oacceptabel nivå. Läraren kunde endast "meddela undervisning" när s. k. "ljudiuckor" uppstod. Och orsaken till det höga decibeltalet var framför allt elevernas prat, skrik, stamp, smällanden etc. Detta enligt 78 % av de svarande lärarna.

Vidare förklarade 62 % att de därigenom erhöll besvär – både psykosomatiska, psykiska och fysiska.

Av en grupp äldre, kvinnliga lärare redovisade så många som sju av tio besvär. Några uttryckte sin situation så här: "Föreställ dig effekten på livsglädje och självkänsla att år ut och år in vara kärringfan som yrkesarbetare. Till slut orkar man inte med, man är inte lärare, inte människa, man är inget utom kärring."

Nästan var femte lärare hade under de senaste åren varit oförmögen att upprätthålla full tjänst på grund av brister i miljön. Man hade tillgripit hel eller partiell tjänstebefrielse, sjukskrivning eller omplacering. I gruppen kvinnliga, äldre lärare hade över hälften varit helt eller partiellt arbetsoförmögna.

En ännu mer omfattande redogörelse för de alarmerande bristerna i våra skolor och deras arbetsmiljö skulle kunna presenteras. Dock har jag med avsikt begränsat mig till vad som har redovisats.

De grava anmärkningar som under sinom tid riktats mot skolan som arbetsmiljö är djupt beklagliga. Lärare som arbetar under sådana betingelser kan inte fungera som bra lärare. Även lärare har rätt att ställa krav på sin arbetsmiljö, rätt att fordra så goda arbetsförhållanden som möjligt, rätt till arbetsglädje och arbetsro, rätt att få utföra sitt viktiga arbete under "mänskliga" förhållanden. För mig är det även en självklarhet, att samma krav skall ställas – och ställs – också av den stora majoriteten av eleverna själva. Ett fåtal elevers negativa inverkan på skolan och dess arbetsmiljö måste motarbetas.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet Mogård ställa följande fråga:

Vilka åtgärder anser statsrådet böra vidtagas i syfte att förbättra lärarnas arbetsmiljö?

§ 9 Meddelande om frågor

Nr 72

Tisdagen den
29 januari 1980

Meddelades att följande frågor framställdes

den 28 januari

*Meddelande om
frågor*

1979/80:294 av *Grethe Lundblad* (s) till handelsministern om åtgärder för att säkra fortsatt svensk tillverkning av gummistövlar m. m.:

Under de senaste åren har regeringen av beredskapskäl vid flera tillfällen velat stödja produktionen av gummistövlar vid Tretorn AB i Helsingborg. Riksdagen har också vid något tillfälle uttalat sig positivt för att stöd till lättgummiskor av beredskapskäl borde övervägas. Nu har Tretorn AB för avsikt att lägga ned produktionen och har i dagarna varslat resterande 600 anställda om avsked. Jag vill därför ställa följande fråga till handelsministern:

Vilka åtgärder tänker handelsministern vidtaga, eventuellt tillsammans med arbetsmarknadsministern, för att säkra fortsatt svensk produktion (i Sverige) av gummistövlar, lättgummiskor och tennisbollar?

den 29 januari

1979/80:295 av *Olle Westberg* i Hofors (s) till industriministern om verksamheten vid Vingesbacke gruva och kulsinterverket i Hofors:

Efter förmella MBL-förhandlingar har nu ledningen för SKF Steel vid Hofors bruk beslutat att upphöra med produktionen vid Vingesbacke gruva samt kulsinterverket i Hofors. Personalen har krävt att driften bör uppehållas åtminstone året ut men har ej fått gehör från företaget för detta krav. I motiven för att fortsätta driften vid gruvan har personalen bl. a. hänvisat till den pågående utredningen om de mellansvenska gruvorna samt de inledda undersökningarna om förekomst av volfram i gruvområdet.

Enligt uppgift kommer de båda anläggningarna att tas ur drift inom en mycket snar framtid.

Med anledning av det framförda och industriministerns tidigare uttalande i frågan vill jag ställa följande fråga:

Är industriministern beredd att aktivt verka för att driften vid Vingesbacke gruva och kulsinterverket i Hofors upprätthålles under innevarande år?

§ 10 Kammaren åtskildes kl. 15.15.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert